

Міністерство освіти і науки України
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Університет Генуї (Італія)
Ліепайська академія Ризького технічного університету (Латвія)
Hibuki Therapy (Ізраїль)
IIF – International Inclusion Foundation (Німеччина)

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції
«СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ :
ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ»

29-30 січня 2026 року
м. Запоріжжя, Україна

Рекомендовано Вченою радою Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (протокол №10 від 24 лютого 2026 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Наталя ФАЛЬКО – докторка психологічних наук, професорка, ректорка, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Наталія ГУЗЬ – кандидатка психологічних наук, доцентка, деканеса факультету соціально-педагогічної та мистецької освіти, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Маргарита ВОРОВКА – докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри освітології та педагогіки мистецтва, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Алла КОЖЕВНИКОВА – кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри освітології та педагогіки мистецтва, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

М 33 **Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні трансформації педагогічної освіти: проблеми теорії і практики»**, м. Запоріжжя, 29-30 січня 2026 р. / за заг. ред. М. І. Воровки. – Запоріжжя: ФОП Однорог Т.В., 2026. – 725 с.

ISBN 978-617-7346-90-5

DOI:<http://doi.org/10.33842/conf.stpo.2026>

Подані у збірнику матеріали виступів учасників і учасниць Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні трансформації педагогічної освіти: проблеми теорії і практики», яка відбулася 29-30 січня 2026 року, висвітлюють системний аналіз сучасних трансформацій у сфері педагогічної освіти та окреслюють науково обґрунтовані напрями вирішення актуальних проблем теорії і практики.

За достовірність інформації, цитат, посилань на літературні джерела та вживання власних імен відповідальні автори публікацій.

ISBN 978-617-7346-90-5

5. Психологія (модуль «Вікова психологія») : навч.-метод. посіб. / уклад.: І. Остополець, О. Прокоф'єва. Запоріжжя: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2024. 206 с.

6. Сабадаш В. І., Хоменко В. В., Шалар О. Г. Вплив рухової активності на фізичне здоров'я підлітків. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2016. Випуск №139 (2). С. 148–152.

Грина ЛЕБЕДЄВА

кандидатка фізико-математичних наук,
доцентка кафедри економіко-
математичного моделювання,
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця

МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК ТА ЇЇ РОЛЬ В АДАПТАЦІЇ ШКОЛЯРІВ ДО СУЧАСНИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

Освітній процес в Україні у сучасних складних умовах зазнає серйозних викликів. Багато школярів і здобувачів вищої освіти зараз змушені навчатися дистанційно. І добре, якщо завдяки використанню інтернет-технологій учні й вчителі мають можливість спілкуватися в реальному часі, тобто в режимі online. Однак із-за проблем зі світлом та інтернетом, які періодично виникають, навчання може відбуватися асинхронно, коли учені змушені самостійно розглядати навчальні матеріали, що заздалегідь були сформовані вчителем і розміщені на спеціальних платформах, таких, наприклад, як Moodle, Google Classroom та інші. Перевагою новітніх інформаційних технологій є те, що вони здатні у повному обсязі забезпечити людині доступ до якісних знань, а також дають можливість їй працювати у власному ритмі. Однак таке навчання є ефективним, коли людина має внутрішню мотивацію, коли вона спрямована на саморозвиток і свідомо обирає такий спосіб навчання. Зараз у східній частині України масовий перехід на дистанційне навчання є вимушеним, і певні недоліки цього способу навчання вже дають про себе знати.

Одним із найбільших недоліків дистанційного навчання вважається обмеження соціальних контактів, що заважає учням розвивати комунікаційні навички [1, 2]. Але це проблема психологічного характеру. Щодо якості освітнього процесу, то більш суттєвим недоліком слід вважати зниження ефективності пізнавальної діяльності учнів. Користування гаджетами ще в дошкільному віці призвело до формування у покоління сучасних дітей таких особливостей, як фрагментарність сприйняття інформації. Також поступово зростає роль оперативної пам'яті, тоді як роль довготривалої пам'яті знижується і, відповідно знижується здатність до глибокого аналізу інформації і визначення причинно-наслідкових зв'язків. Оскільки дистанційне навчання передбачає використання цифрових інструментів, то для забезпечення ефективності освіти необхідно формувати у учнів свідоме ставлення до навчання, що, у свою чергу, потребує внутрішньої мотивації до отримання якісних знань, високої самодисципліни та навичок тайм-менеджменту. Психологи стверджують [3], що

ті із здобувачів освіти, які використовують гаджети переважно з метою навчання та саморозвитку, є психологічно більш стійкими і мають високу самооцінку. Метою даного дослідження є визначення впливу залучення школярів старших класів до наукової роботи в Малій академії наук України на формування у них відповідального ставлення до результатів навчання, на їх когнітивні навички та вміння інтегрувати отриману нову інформацію в наявну систему знань.

Мала академія наук України, або МАН – це державний заклад позашкільної освіти наукового спрямування [4]. Саму ідею об'єднання шкільних наукових гуртків різного спрямування в єдину систему під керівництвом Міністерства освіти було успішно втілено ще наприкінці 60-х років минулого сторіччя. Одночасно для школярів старших класів створювались фізико-математичні школи, які згодом перетворилися на фізико-математичні ліцеї. Але напрям діяльності МАН не обмежується лише точними науками. Так, Харківське територіальне відділення МАН налічує 12 різних спрямувань, що дає школярам можливість обрати свій напрям досліджень.

Єдиний координаційний центр для керування роботою МАН України було створено у 2004 році, а у вересні 2018 року Мала академія наук України почала працювати під егідою ЮНЕСКО і отримала статус Академії Copernicus [5]. Така співпраця дає можливість українським школярам дистанційно приймати участь у міжнародних заходах.

Однак завдання МАН не обмежується лише тим, щоб допомагати дітям долучатися до наукової діяльності ще у шкільному віці. Активне партнерство з Міністерством освіти і науки України дозволяє визначати шляхи реформування самої системи освіти. Особливо це стосується природничих дисциплін. Сучасний етап розвитку світової економіки визначається як Четверта промислова революція (Industry 4.0), або «Економіка знань». В умовах цифровізації та автоматизації виробництва, розвитку штучного інтелекту сьогоднішнім школярам, які через декілька років уже набудуть статус безпосередніх учасників промислової революції, необхідно не лише засвоїти певний обсяг інформації, але й бути здатними реалізовувати парадигму «Навчання протягом усього життя» та мати навички до творчого пошуку. І в нашій країні це можна забезпечити, залучаючи школярів до участі в роботі Малої академії наук.

Однією з ключових складових роботи МАН є підготовка та конкурс-захист науково-дослідницьких робіт школярів-членів МАН. До участі у роботі МАН доцільно залучати школярів, починаючи з 9-го класу, щоб вони поступово накопичували досвід і мали можливість гідно представити своє дослідження на всіх рівнях конкурсу – від районного до Всеукраїнського. Виконання наукового дослідження передбачає не лише опрацювання великого обсягу матеріалу, але й завдяки його всебічному аналізу формування власної точки зору на об'єкт дослідження, визначення нових результатів, що були отримані в процесі дослідження, та висловлювання на цій основі власних висновків. Слід також зауважити, що робота школяра над темою дослідження відбувається при щільній співпраці з керівником, яким може бути не лише шкільний вчитель, але й викладач ВУЗу. Це є ще однією перевагою залучення школярів до роботи у МАН, оскільки спілкування з керівником навчає учня ефективно користуватися зворотнім зв'язком, допомагає відпрацьовувати вміння правильно формулювати запитання та відстоювати власну думку.

Робота над проектом починається з обговорення теми дослідження, оскільки важливо, що ця тема була цікава учню. Якщо розглядати спільні проекти, що було підготовлено за відділенням «Математика», секція «Статистика», то в якості прикладу можна навести такі теми, що були запропоновані самими учнями. Так, у 2024 році на конкурс було представлено роботу Ярослава Татькова, учня 11 класу Харківського ліцею №72 «Статистичний погляд на «Труха–Україна»: аналіз у цифрах». У цій роботі на прикладі Telegram-каналу «Труха–Україна» розглядалися соціальні мережі як інструмент впливу на молодь. Було зібрано дуже цікаві статистичні дані і на основі їх обробки з використанням вбудованих функцій і надбудов MS Excel було сформовано психологічний портрет підписників цього Telegram-каналу і проведено аналіз надійності отриманих результатів.

Слід зазначити, що проблеми online-навчання хвилюють і самих учнів. Так, у 2023 році за тим же відділенням «Математика», секція «Статистика» Олена Клисак, учениця 9 класу Харківського ліцею №36 представила роботу «Вади й переваги онлайн навчання очима школяра: погляд зсередини». Знов таки, тему дослідження запропонувала сама учениці. У процесі роботи над метою вона розробили анкету і провела опитування серед школярів своєї школи щодо їх ставлення до рівня організації дистанційного навчання та оцінювання якості отриманих знань з різних дисциплін [6]. За допомогою статистичних методів було проведено порівняльний аналіз точок зору респондентів, що перебувають в Україні та закордоном, а також розглядалися три вікові групи: від 10 до 12 років, від 13 до 15 років і від 16 до 18 років.

Зрозуміло, що у наукових проектах МАН взагалі, а з математики зокрема в кожній школі приймають участь лише 1 – 2 учня з паралелі. Отже, доцільно проводити апробацію роботи у вигляді доповіді перед класом для обговорення результатів дослідження і презентації самої ідею МАН. Це корисно як для автора роботи, так і для інших учнів, оскільки дозволяє їм на конкретному прикладі свого однокласника переконатися, на що спроможна людина, якщо вона орієнтована на пізнання. А презентація сучасних методів отримання об'єктивної інформації та її аналізу формує в учнях розуміння, що недостатньо мати власну думку, треба також вміти наводити аргументи для її обґрунтування. Крім того, учні отримують наочну інформацію про діяльність МАН, і, можливо, у наступному році дехто з них теж захоче спробувати свої сили.

Естафету залучення молоді до наукової діяльності продовжують університети України. Так, у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця вже починаючи з першого курсу за технологічною картою дисциплін математичного спрямування передбачено виконання самостійного творчого завдання, результати якого надаються або у вигляді наукової статті, або у вигляді доповіді на конференції. І якщо на першому курсі відсоток студентів, які долучаються до виконання творчого завдання, становить порядку 10 %, то на другому курсі він вже зростає до 30 % і вище.

Список використаних джерел

1. Василенко І., Москалюк Д. Порівняння онлайн та офлайн навчання: переваги та недоліки. Актуальні питання гуманітарних наук. 2024. Вип. 77, т 1. С. 258–261.
2. Галчанська В. В. Переваги та недоліки дистанційного навчання: сучасний вимір. Українські студії в європейському контексті. 2024. № 8. С. 118–124.
3. Кущенко І. В., Власенко О. О. Особливості залежності в освітньому середовищі: вплив гаджетів на психічний стан студентів та роль самоменеджменту в подоланні викликів навчання. Ментальне здоров'я. 2025. №2. С. 52–56.
4. Національний центр «Мала академія наук України» (МАН). URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/pozashkilna-osvita/derzhavni-tsentri-pozashkilnoi-osviti/natsionalniy-tsentri-mala-akademiya-nauk-ukraini-man> (дата звернення: 12.01.2026).
5. Міжнародна діяльність МАН. URL: <https://man.gov.ua/about/intl-activity> (дата звернення: 12.01.2026).
6. Клисак О., Турчина І., Лебедев І. Ваді і переваги онлайн навчання очима школяра. VI Міжнародна науково-практична конференція «Управління якістю в освіті та промисловості: досвід, проблеми та перспективи»: тези доп., м. Львів, 16–17 лист. 2023 р. / Львів, Видавництво Львівської політехніки, 2023. С. 224 – 225.

Ольга ЛЕВАДА

кандидатка географічних наук, доцентка
кафедри географії та туризму,
Мелітопольський державний
педагогічний університет імені Богдана
Хмельницького

Олександр УСТІНОВ

здобувач другого (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальність 014.07
Середня освіта (Географія),
Мелітопольський державний
педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

ПРОЄКТНИЙ МЕТОД ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ

Географія як освітня галузь посідає особливе місце в системі загальної середньої освіти, оскільки забезпечує формування цілісного уявлення про природні, соціально-економічні та культурні процеси, що відбуваються у світі. Водночас сучасна шкільна практика засвідчує дисбаланс між ґрунтовною теоретичною підготовкою учнів і недостатнім рівнем сформованості в них умінь застосовувати знання у практичних, життєво значущих ситуаціях. У зв'язку з